

NØKTERNT, MEN FORSVARLIGBILLEDIG?

hvordan utforme et asylsenter for ungdom
på deres premisser?

prosess I
stud.arch Kristine Brembo
veiledere: Stein Jenssen og Eli Støa
NTNU 2014

Prosessen

Prosessheftene er en løpende oppdatert prosjektdagbok med alt fra tilfeldige tanker til gjennomtenkte studier. Jeg har delt opp arbeidet i seks faser og heftene er delt opp i forhold til dette.

Fase 1 // Forberedelser

Gjennom utvidede undersøkelser definere og legge grunnlaget for oppgaven. Resultatet av dette er forarbeidet. For å skape den nødvendige forståelse for brukergruppen og deres situasjon, skal jeg besøke tre ulike botilbud for enslige mindreårige asylsøkere.

Fase 2 // Oppstart

Dette blir en overgangsfase mellom informasjonsinnhenting og det å bruke informasjonen i prosjektet. Analysen av de ulike botilbudene jeg har besøkt skal være klar, i tillegg til en tomteanalyse og tomtevalg. Parallelt med dette skal prosjekteringsarbeidet starte.

Fase 3 // Utløp

I denne perioden er det fullt fokus på idéutvikling. Ulike arbeidsmetoder skal tas i bruk for å utforske ulike muligheter. Det skal være et spenn fra helt tilfeldige ideer til mer studerte grep. Resultatet vil være et stort utvalg av muligheter som kan tas med inn i skisseprosjektfasen.

Fase 4 // Skisseprosjekt

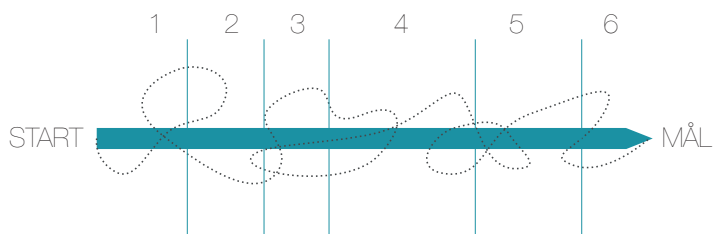
Ideene fra forrige fase skal vurderes og sammenfattes til et skisseprosjekt. Midtsemester skal gjennomføres.

Fase 5 // Detaljprosjekt

Nå skal skisseprosjektet gås etter i sømmene. Grep og konsepter skal klargjøres slik at resultatet svarer til intensjonene. Målet er å ha et tydelig prosjekt som strekker seg fra generelle konsepter og ned til detaljnivå.

Fase 6 // Presentasjon

Alt skal presenteres på best mulig måte.

FASE II // OPPSTART

Gjennom utvidede undersøkelser definere og legge grunnlaget for oppgaven. Resultatet av dette er forarbeidet. For å skape den nødvendige forståelse av brukergruppen og deres situasjon, skal jeg besøke tre ulike botilbud for enslige mindreårige asylsøkere.

Målsetting

- _bli ferdig med bok 1; analyse av eksisterende tilbud
- _bli ferdig med bok 2; tomtevalg
- _komme inn i en god arbeidsrutine
- _komme godt i gang med romstudier
- _sette opp prosesshefte

Viktige hendelser

- _7. januar; besøke Gjøvik Omsorgssenter
- _9. januar; tilbake til Trondheim
vernissage diplomutstilling
- 20. januar; flytte inn på KIT

DEADLINE = 30. januar

Resultat

- _bok 1; analyse av eksisterende botilbud
- _bok 2; tomtevalg
- _starte på bok 3; prosess
- _utallige skisser, tanker og ideer
- _ha installert seg på KIT

Innledende tanker

Hva er et godt botilbud?

trygghet	frihet til å utvile seg	privat når det henger
socialt når det henger	man blir sett	del av fellesskap
eienskap	egnethet	integritet
frihet til å være seg selv	frihet til utfoldelse	utløp for følelser
ansvar	ansvar	ansvar

Hverdagen til beboerne

frukost	leker	usikkerhet
skole	frykt	venning
aktivitet	ensomhet	redsel
middag laget selv		

Viktig:

- et sted å få utløp for følelsene
- mulighet for bearbeiding
- situasjonen skal være til hjelp i den situasjonen de er i, ikke et hinder

Etter å ha besøkt tre ulike botilbud for enslige mindreårige asylsøkere var det på tide å sette seg ned og samle tankene. Jeg innså at jeg kanskje hadde et litt naivt syn hvordan et asylmottak fungerer, og det tar nok en god del bearbeiding av tanker og inntrykk før jeg har en god nok forståelse for hvordan man kan skape et senter som faktisk fungerer bra på alle områder.

Den aller største utfordringen for de mottakene jeg besøkte var systemet i seg selv. Viljen var utrolig sterk til å skape et godt miljø for barna og ungdommene som bor der, men begrensede ressurser og komplisert byråkrati gjorde ting vanskelig. Hvordan kan man gi et godt arkitektonisk svar når systemet har såpass stor innvirkning på driften og trivslene på et mottak? I begynnelsen så jeg på dette som et hinder mer enn en utfordring. Det virket vanskelig å endre på noe som ikke lar seg endre.

Løsningen kom ved å vende blikket mot de som faktisk er viktigst; barna som flykter hit for å slippe unna ulike skjebner. De er hovedfokuset, de skal ha et godt sted å oppholde seg, de skal komme styrket ut av tiden på senteret.

Arkitektoniske løsninger :

ensomhet → del av et fellesskap

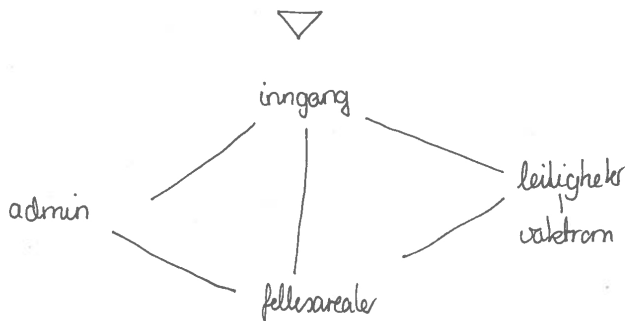
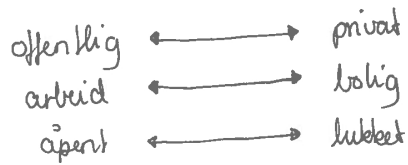
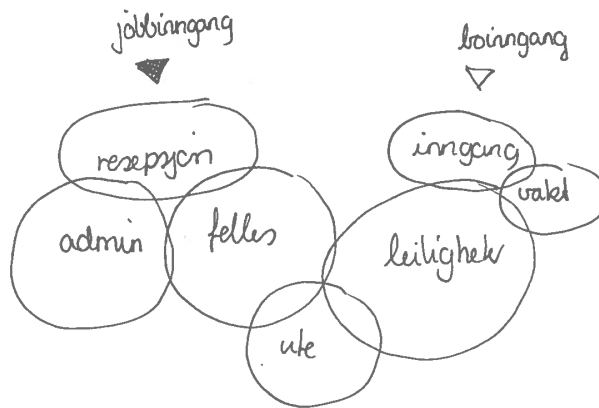
frykt → oversiktighet ruiner
utløp for følelser

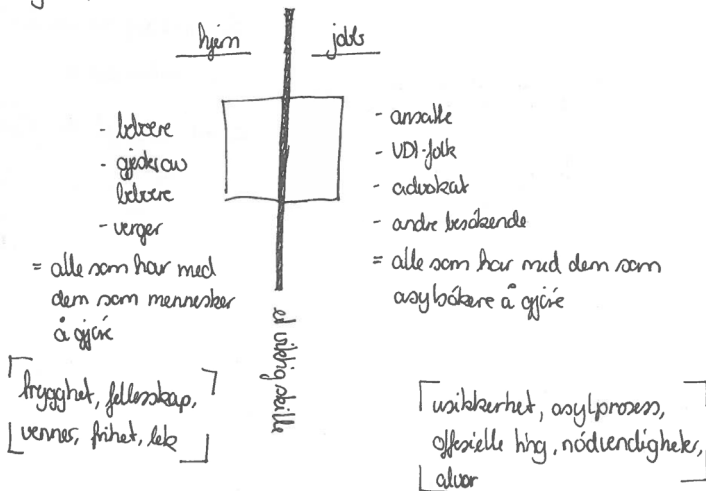
redsel → del av et fellesskap
trygge og oversiktlige omgivelser
klarhet ruiner
tydelige grenser

usikkerhet → mestring her og nå
å bli sett ruiner
utvikling
del av et fellesskap

venning → noe å fylle tiden med
gode fellesarealer

Organisering

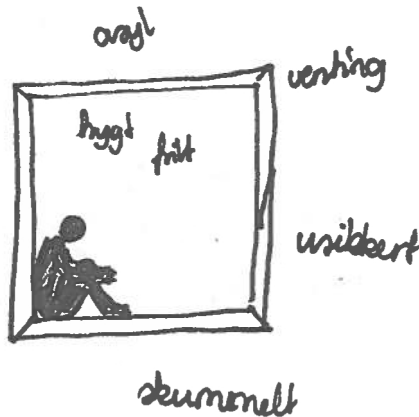

Jeg gjorde en del raske innledende studier om ulike tema, blant annet organisering. Dette hjalp veldig med å sette i gang tankegangen og åpne opp for å se ulike muligheter. En av de viktigste og mest spennende temaene i prosjektet mitt er overgangene mellom bolig, fellesområder og administrasjon. Jeg innså at jeg må legge stor vekt på organisering og romforløp for å få til dette.

I løpet av skisseringen ble jeg fort bevisst på ulikhetene ved de to brukergruppene ved senteret; beboerne og de ansatte. Dagens ansatte og beboere ved asylmottak har helt forskjellig behov og asylmottaket i seg selv representerer for dem vidt forskjellige ting. For beboerne er det et midlertidig stoppested på vei mot en usikker fremtid. For de ansatte er det en arbeidsplass.

Min intensjon er å styrke beboernes følelse av trygghet og danne et fristed fra asylprosessen de er midt oppi. Administrasjonen ved senteret vil være påminnelsen om at de er asylsøkere, men hvordan kan få til et skille mellom senteret som et hjem for barn og unge og senteret som asylmottak?

Zoom inn // Soverom

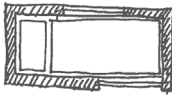
Det mest private er soverommet. Som for alle andre barn skal soverommet være et fristed, et sted man kan føle seg trygg. For et asylbarn kan soverommet fort endre karakter fra å være et trygt rom til å bli et sted hvor mareritt eller ensomhet tar overhånd. Prosessen med å finne den riktige grad av skjerming, privatliv og fellesskap blir avgjørende for prosjektet.

Jeg gjorde noen innledende studier om hva soverommet er og hvordan det kan utformes. Jeg startet med et minimum antall kvadratmeter, noe som nok ikke er en egnet løsning i dette tilfellet. Romkvalitet skal ikke gå på bekostning av minimalt antall kvadratmeter.

Jeg gjorde meg noen tanker angående hvordan enkeltsoverom kan knyttes sammen med andre soverom og fellesarealer slik at det er mulig for boboeren selv å bestemme om man vil ta del i et fellesskap eller ikke. Jeg synes dette er et interessant tema, og bør definitivt studere dette nærmere.

I ettertid så jeg at forslagene jeg kom med er relativt standard og lite utforskende. Neste gang skal jeg ta i bruk modeller i større grad og prøve å se om det kan finnes nye løsninger.

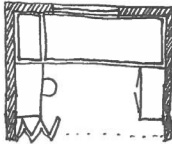
14. januar

Sovekåpe

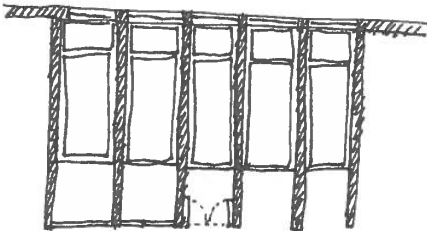
absolutt lite
ikke lagingsplass annet
enn under senge

Soverommet kan være en del av fellesrommet hvis man vil

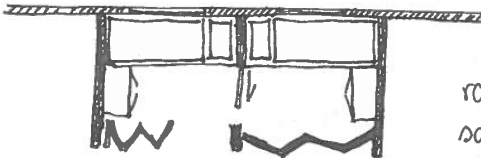
en vegg som kan åpnes
bare for 1 person
ca 4 m²

> kan det da være lite
siden det blir en del
av fellesareal?

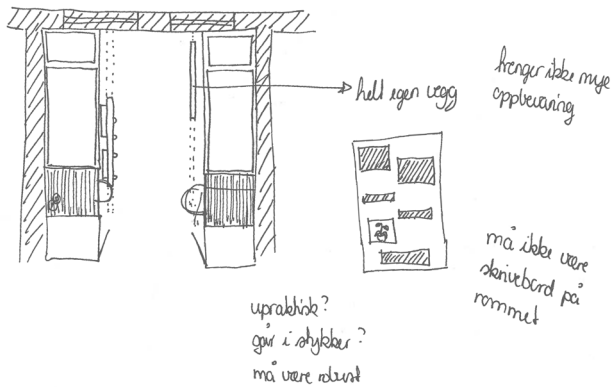
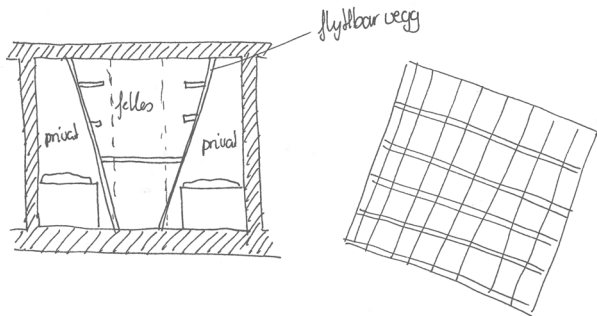

"sovesal"

veldig trangt
lite lagingsplass

rommene kan slås
sammen

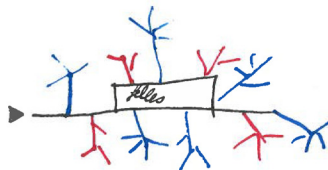
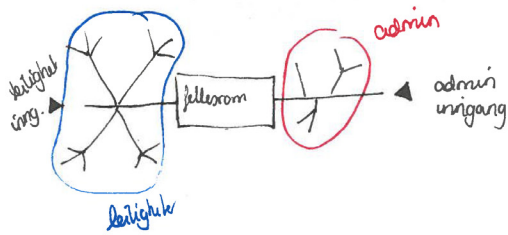
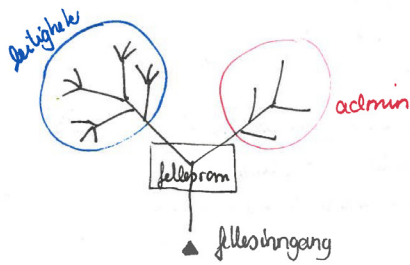
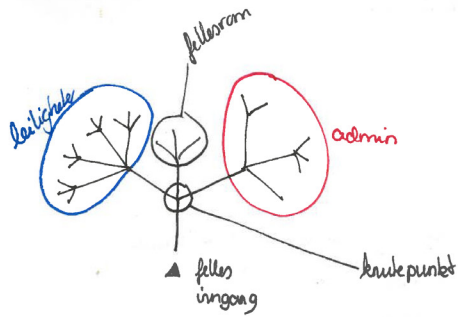
figur 1 // Activists in movement, Erika Henriksson

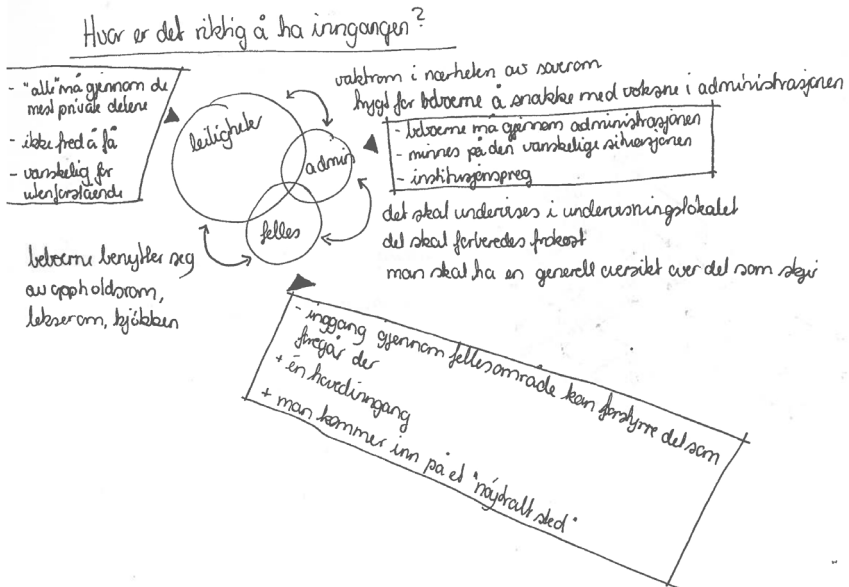
Hvordan skal man få beboerne til å føle eierskap for rommet sitt når de ikke vet hvor lenge de skal bo der? Erika Henriksson gjennomførte flere studier i løpet av sin masteroppgave *Activists in movement* for å teste dette. I samarbeid med jenter ved et asylmottak i Sverige designet hun blant annet et hyllesystem som beboeren selv kan sette sammen etter behov og som er enkelt å ta med seg videre.

Jeg synes dette er en veldig interessant problemstilling, og begynte å se dette i sammenheng med individuell skjerming på et dobbeltrom. På norske asylmottak bor det to og to på hvert rom, både for at ingen skal være alene og for å effektivisere. Men hvordan blir soverommet ditt eget når du må dele det med noen andre? Jeg undersøkte muligheten for å ha et hyllesystem som man selv bestemmer om skal være tett eller åpent ved hver seng. Denne hyllen kan skyves langs sengen slik at man kan bestemme hvor skjermet man vil være.

Det er veldig morsomt å se på slike muligheter, men i et slikt prosjekt er det fare for at det er for komplisert og for lite robust til å være holdbart både fysisk og økonomisk.

Inngangssituasjon

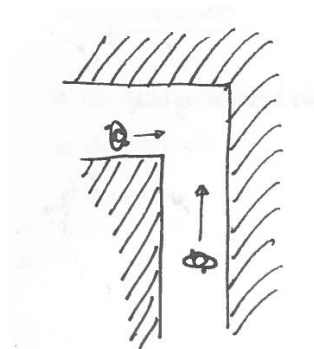
Som jeg har nevnt tidligere blir organisering og romforløp veldig viktig for prosjektet. Med holdningen om at senteret har to hovedfunksjoner, som et hjem for beboerne og en jobb for de ansatte, i bakhodet, begynte jeg å se på ulike fordelinger og spesielt i forhold til en inngangssituasjon.

Jeg kom frem til fire ulike måter å organisere det på. 1. Felles inngang til et fordelingsområde. 2. Felles inngang rett til fellesrommene som fungerer som fordelingsområde. 3. En administrasjonsinngang og en boliginngang med fellesrommene som kontaktpunktet mellom de to delene. 4. En felles inngang inn til et sentralt fellesområde hvor bolig og administrasjonsfunksjonene er spredt rundt.

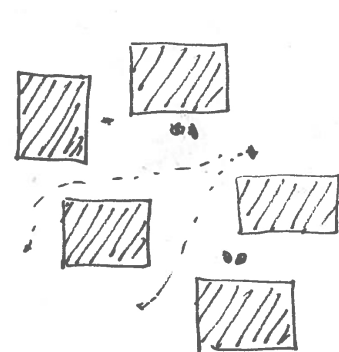
Det kan være gunstig å ha en felles inngang i forhold til helheten i prosjektet, men det vil ikke være så gunstig å blande alle brukerne før de går hvert til sitt. For å tydeliggjøre at det er helt ulike funksjoner, vil flere innganger være nødvendig. Beboerne må ha sin inngang, mens det er en inngang til administrasjonen for ansatte og utenforstående. På denne måten kan boligdelen være en ren boligdel, mens administrasjonen utformes som kontorlokale.

Bevegelse

De som bor på et senter for enslige mindreårige har opplevd veldig mye forskjellig, og sliter ofte med etterdønninger av disse negative opplevelsene. Jeg vil at senteret skal være enkelt og oversiktlig slik at omgivelsene ikke forsterker utfordringene beboerne sliter med. Jeg har derfor sett litt på hvordan bevegelsesarealer bør og ikke bør utformes for å skape en trygg og oversiktlig situasjon.

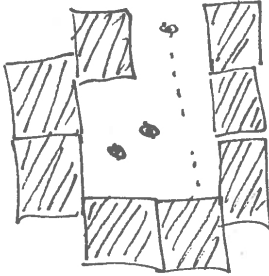

Mørke korridorer med krappe hjørner egner seg ikke spesielt godt. Dette skaper uoversiktlige og overraskende situasjoner som kan skape usikkerhet blant beboerne, og fører til at flere oppholder seg på rommene sine.

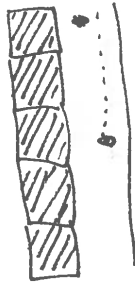

Fri flyt mellom volumer kan gi en bedre opplevelse enn korridorer. Da har man flere alternative bevegelseslinjer og står helt fritt i forhold til hvem man vil omgås. Dette er derimot ikke arealeffektivt i utgangspunktet, men dersom mellomrommene brukes som oppholdsrom og gis et program, kan det ha potensiale.

21. januar

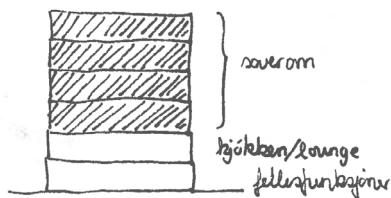
En tun-situasjon kan også være aktuell siden den gir relativt god bevegelsesfrihet. Dette er derimot en veldig lukket situasjon i forhold til dagslys.

En videre korridor med utsyn på den ene siden og rom på den andre, kan fungere. Da unngår man den innestengte situasjonen som man får med rom på begge sider av korridoren. Dersom korridoren blir veldig vid, går arealeffektiviteten ned.

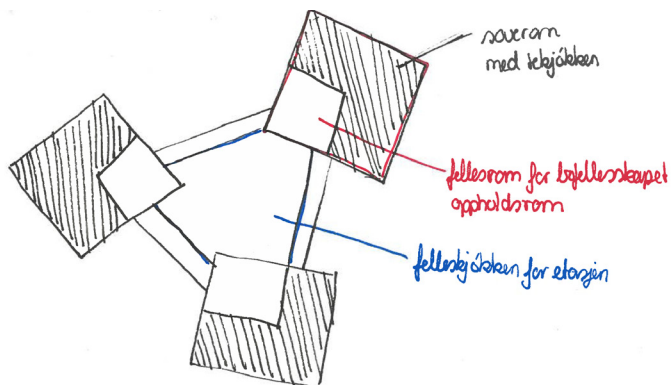
For å få til en effektiv, men samtidig en god og oversiktlig situasjon, er det viktig å finne balansen mellom korridorbredder og -lengder, siktlinjer og bevegelsesmuligheter. En interessant mulighet er å se på hvordan bevegelsen gjennom bygget kan innlemmes i de ulike rommene slik at det blir en gradvis overgang mellom rom i stedet for tette vegger og korridorer.

Inspirasjon

Teknobyen Studentboliger, MEK

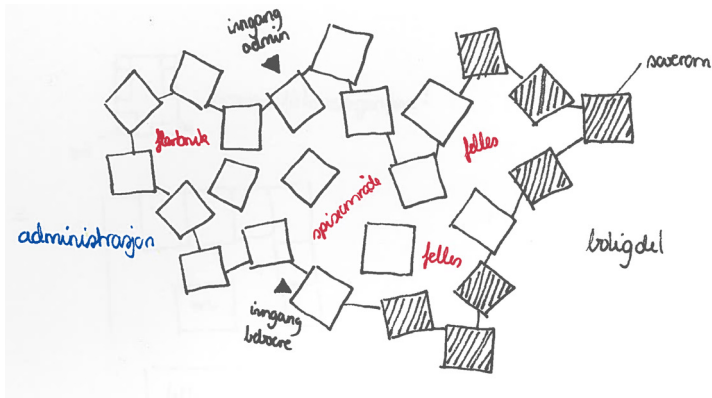
Dette prosjektet utfordrer kollektivet som boform for studenter, og lager en ekstrem variant. Det er 116 soverom som er fordelt i de øverste etasjene, mens alle fellesarealer finnes i de to første etasjene. Vertikal fordeling av de ulike programmene gir større spillerom for hvert enkelt program i forhold til utforming og grad av offentlighet.

Kollegium ved Syddansk Universitet Odense, C.F. Møller

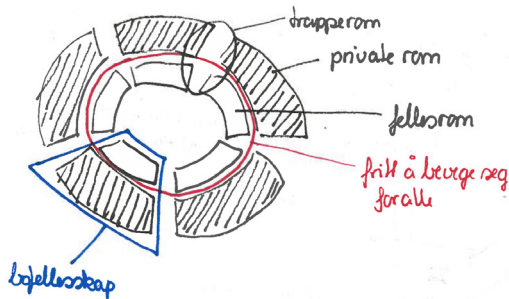
I disse studentboligene har man gradvise overganger mellom det private soverommet med tekjøkken, via felles oppholdsrom for det enkelte bofellesskapet og til et felleskjøkken for hele etasjen i midten. Dette skaper nye situasjoner og premisser for bruk. Her blir felleskjøkkenet satt som det sosiale midtpunktet i bygningen.

21. januar

Children's Center for Psychiatric Rehabilitation, Sou Fujimoto

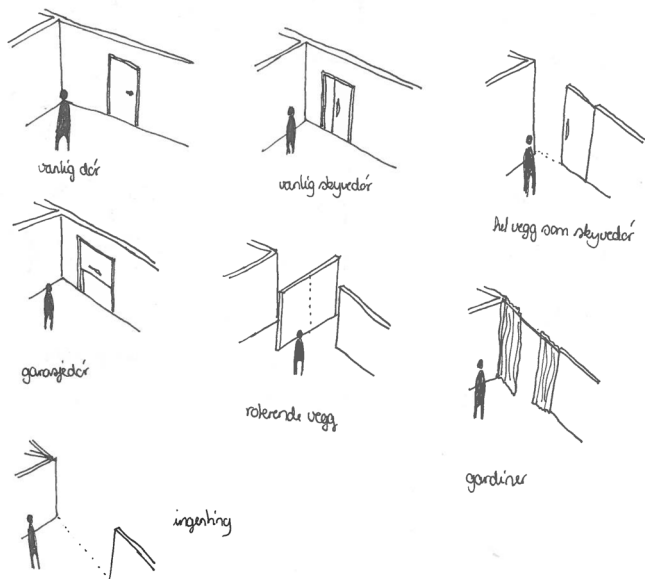
Dette prosjektet har en helt tilfeldig plan med en gradvis overgang fra administrasjonslokaler til boliglokaler. Mellomrommene er brukt til ulike fellesområder, mens volumene består av mer private rom som kontorer, garderober og soverom. Det finnes også ulike innganger for ulike bruk.

Tietgenkollegiet, Lundgaard & Tranberg Arkitekter

Alle fellesrommene er vendt inn mot et skjermet gårdsrom, mens soverommene er vendt utover. Beboerne står fritt til å bevege seg mellom alle fellesrommene og rommene er derfor utformet litt forskjellig. Det er lagt opp til et større sosialt fellesskap på en veldig enkel og interessant måte.

Overganger

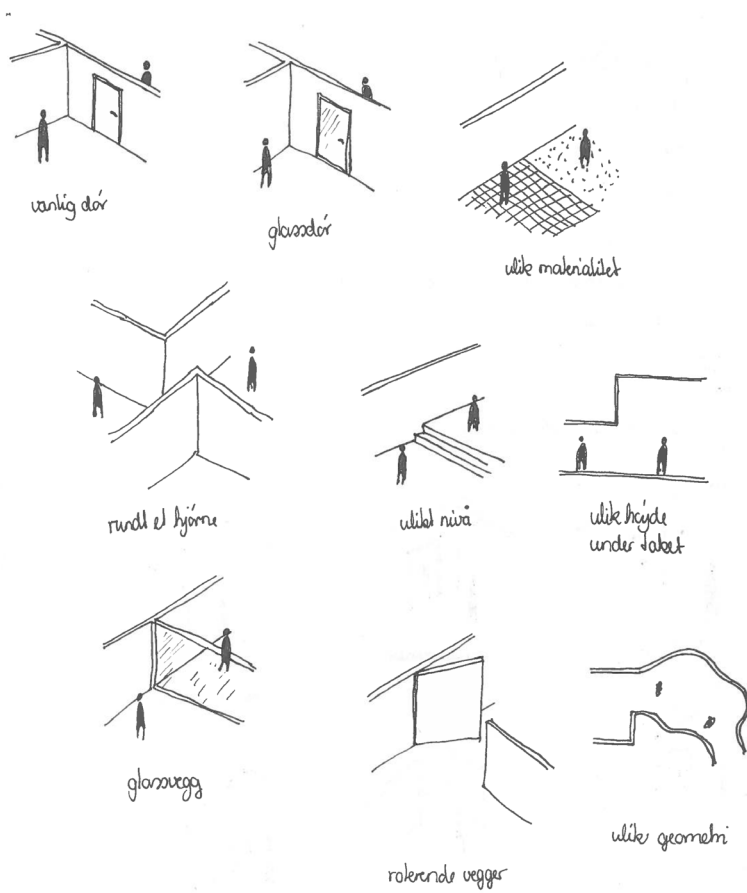

figur 2 // Overgang fra soverom til leilighet

Overgangen mellom de ulike funksjonene blir avgjørende for at senteret skal oppleves som trygt og oversiktlig. Det er ikke nødvendigvis at en vanlig dør er det beste skillet mellom ulike rom eller ulike soner. Jeg gjorde meg noen tanker om hva et skille kan være, helt fra en vanlig dør, til materialeforskjeller til formspråkforskjeller.

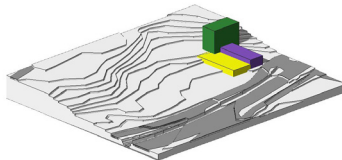
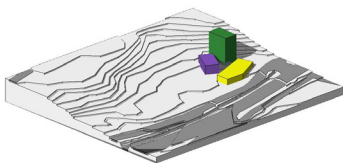
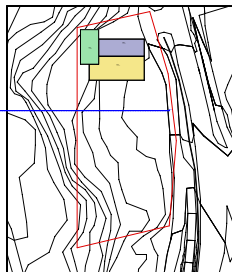
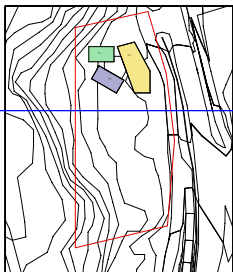
En vanlig dør kan fungere godt i mange situasjoner, men for å oppnå oversiktlig, enkelhet og gradvise overganger, kan andre virkemidler være bedre egnet.

22. januar

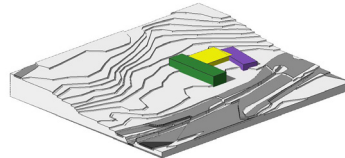
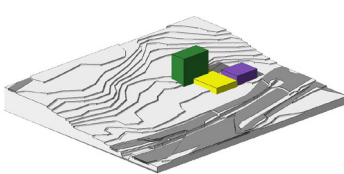
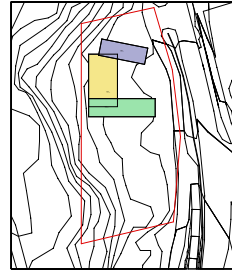
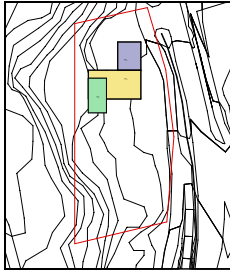
figur 3 // Overgang fra leilighet til fellesarealer

Volumstudier I

Tre volum som til sammen danner et indre gårdsrom. Det grønne volumet er et boligårn med en leilighet i hver etasje. Det gule volumet er fellesarealer som danner en buffer mellom veien og de mer skjermede delene. Det lille volumet er administrasjonen. Det er interessant med et indre og privat gårdsrom, men organiseringen gir vanskelig adkomst til administrasjonen.

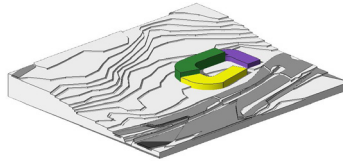
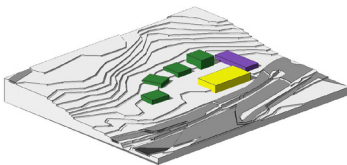
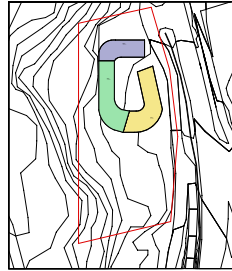
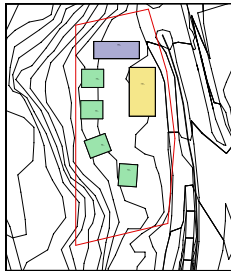
Administrasjon og fellesarealer danner et felles lavt volum, mens boligene fortsatt er organisert i et høyt volum. Fordelingen av funksjonene fungerer bra med administrasjonen nærmest bilatkomsten, og boligene trukket tilbake fra veien.

To lave volum med administrasjon og fellesarealer, denne gangen litt forskjøvet i forhold til hverandre. Dette danner en skjermet inngangssituasjon. Et høyt volum med boliger med inngang en etasje opp og på baksiden for å skape en mer privat inngangssituasjon.

Tre lave volum som sammen danner et skjermet indre gårdsrom som vender ut mot veien. Siden det vender mot veien blir det lite skjermet og derfor ikke veldig privat. Boligene er plassert lengst mot sør for best solforhold og direkte utgang til hagen.

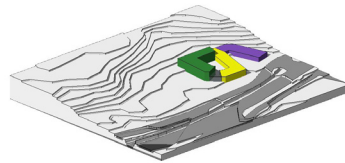
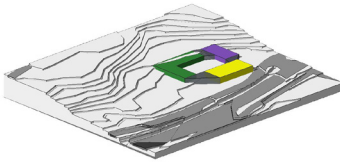
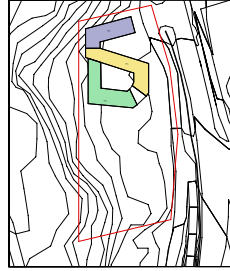
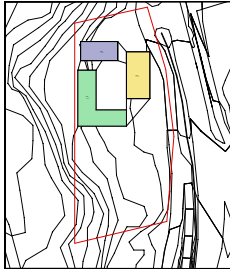
Volumstudier II

Boligene er spredt utover og er selvfungerende enheter. Dette skaper en mer "normal" situasjon siden man ikke er direkte knyttet til det som er institusjonelt. Administrasjonen skjærer biladkomst fra resten av senteret, mens volumet med fellesrom delvis skjærer mot veien.

En gradvis overgang mellom de ulike funksjonene. Formen på bygget danner et skjermet indre gårdsrom, og klare siktlinjer mellom funksjonene. Boligen er trukket inn på tomten og er godt skjernet, mens administrasjonen skjærer mot biladkomsten.

29. januar

Tre lave volum forbundet med overgangssoner i glass som også fungerer som innganger. Formen danner siktlinjer og et skjermet indre gårdsrom. I tillegg er boligene godt skjermet fra veien slik de er plassert.

En S-formet bygningskropp som danner et ytre og et indre gårdsrom. Administrasjonen er litt for seg selv mens boligene og fellesarealene danner en klarere enhet rundt det indre gårdsrommet.

Refleksjoner // Fase 2

I startfasen på diplomarbeidet var det utfordrende å finne en god arbeidsvane og balansere de ulike temaene som skulle jobbes med. Mye analysearbeid ble gjennomført samtidig som jeg forsøkte å sette i gang tankene rundt design av et senter.

Jeg valgte å bruke starten av januar til å analysere de tre mottakstilbudene jeg besøkte; Sunndal Asylmottak, Hvalstad Transittsenter og Gjøvik Omsorgssenter. Det var veldig interessant å sette de opp mot hverandre og se hvordan ting gjøres forskjellig. Besøkene ved de ulike mottakene var mitt første ordentlige møte med temaet i oppgaven min, og det var absolutt en tankevekker. For det første gjorde det meg veldig klar over at forholdene ikke er gode nok slik de er i dag. Ja, de fungerer, men de fungerer ikke godt nok. For det andre var det veldig interessant å snakke med lederne ved de ulike mottakene og høre deres syn på saken. Om de synes forholdene var gode nok og om beboerne fikk et godt nok tilbud. Flere steder er viljen til å skape et godt miljø til stede, men forholdene ligger ikke helt til rette for det. Unntaket var Gjøvik Omsorgssenter som har et helt ulikt utgangspunkt da det driftes av barnevernet og må følge deres lover og regler.

Besøkene ved de ulike mottakene var helt avgjørende for å danne et riktig bilde på situasjonen, og for å forstå hva oppgaven min kan bidra med. Jeg ønsker at oppgaven min skal være et eksempel på hvordan et mottak kan utformes dersom det er beboerne som er viktigst. Et prosjekt det kan trekkes ut noen generelle retningslinjer ut fra, samtidig som det er spesifikt i forhold til tomt, omgivelser og brukere.

I forarbeidet mitt gjorde jeg et bevisst valg ved ikke å velge en tomt. Jeg ønsket å bruke litt lenger tid på tomtevalget og ende opp med en tomt som var riktig for senteret. Jeg synes det var utfordrende å ikke kunne begynne rett på tomteanalyser og la prosjektets utforming starte der, men i ettertid tror jeg det var veldig fornuftig å bruke lengre tid på tomtevalget. Jeg måtte sette meg enda bedre inn i brukerne av senteret og opparbeide meg en forståelse av en fremtidig situasjon for å kunne velge den riktige tomten.

30. januar

Etter å ha vurdert seks ulike tomter i tre ulike bydeler, endte jeg opp med en tomt som skilte seg ut. Den var romslig, hadde god naturlig skjerming mot naboene og var rett i nærheten av skoler og idrettsanlegg. Etter videre tomteanalyser ble jeg mer og mer fornøyd med tomten, og tror at den danner et riktig bakteppe for dette prosjektet.

Parallelt med analysearbeidet forsøkte jeg å gjennomføre noen frie studier av ulike tema jeg kommer til å møte senere. Dette fungerte til en viss grad, men det var vanskelig til tider. Jeg sliter med å se på bruddstykker av en helhet uten å vite helheten. Men det dannet seg noen ideer som senere ble testet ut og nærmere studert.

Mot slutten av perioden ønsket jeg å teste ut tomten i forhold til ulike volum. Jeg gjennomførte en rask skisseprosess først i 2D og så i 3D. Jeg ga meg selv frie tøyler og bare med tomteanalysene som underlag kom jeg frem til åtte ulike forlag. Dette var for å få ut ulike tanker som har svirret rundt i hodet mitt i løpet av analyseukene og danne et grunnlag å jobbe videre med i neste periode.

Fremover skal analysen bli lagt litt til side og utforskning og fremdrift i prosjektet skal stå i hovedfokus.

